

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ю.н Георги Близнашки –преподавател в катедра „Публичноправни науки“ на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„СТАНДАРТИ ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА В ПРАКТИКАТА НА

ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА (Някои аспекти, свързани с член 2 от ЕКПЧ)“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.6 „Право“, докторска програма „Международно право и международни отношения“

Автор: Вилма Муста – редовен докторант към катедра „Международно право и международни отношения“ в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“

Научен ръководител: проф. д.н. Габриела Белова

Научен консултант: доц. д-р Снежана Ботушарова

I. Общи данни за докторанта и процедурата

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Със Заповед № 2711/29.10.2025 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ проф. д-р Николай Марин съм назначен за член на научното жури, като с решение от първото заседание на журито ми е възложено да изготвя становище. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, авторефератът и дисертационният труд.

Г-жа Вилма Муста е завършила специалност „Правни науки в публичния сектор“ - ОКС „бакалавър“ в Университета в Елбасан, Албания, а впоследствие и магистратура по публично право в Юридическия факултет на Университета в гр. Тирана, Албания. Работила е като адвокат в „Брунес“ ООД в Тирана през периода 2018 - 2023 г., а от ноември 2024 г. е юрист в Дирекция „Обществени поръчки“ на община Тирана. От м. март 2021 г. е зачислена като редовен докторант към катедра „Международно право и международни отношения“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. По време на своето обучение докторантката успешно е изпълнила всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план. В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава *задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания*. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на

специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

Към дисертационния труд е приложена декларация за оригиналност и достоверност. Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд, вкл. актуалност, методология, научна новост, практическа значимост; включва кратко представяне на съдържанието на труда по глави, както и съдържаща и описание на приносните моменти в дисертационния труд. Налице е и справка на представените от докторант Вилма Муста публикации – общо 4 на брой, две от които са отпечатани в сборници от проведени международни научни конференции в Албания, а две – в сп. „Международна политика” - издание на Правно-историческия факултет, всички от които са по темата на дисертацията. Научната продукция разкрива способността на дисертанта за самостоятелно научно изследване и показва творческия й потенциал.

II. Актуалност и значимост на изследвания проблем

Избраната тема на дисертационния труд е актуална и основното съдържание на разработката ѝ съответства изцяло. Тя е напълно дисертабилна и представлява самостоятелно и задълбочено изследване. Разработеният дисертационен труд се състои от въведение, основна част, разделена на три глави, и раздел, включващ заключение и препоръки. Общият обем на разработката е 191 стандартни страници. Използвани са 15 албаноезични източника, 86 чуждестранни източника и 30 интернет източника. Текстът включва 5 таблици. Дисертацията е придружена от 1 приложение с общ обем 6 страници. Научният апарат е достатъчен и е доказателство за научноизследователските качества на докторантката. Използваната методология е подходяща и включва исторически, нормативен, сравнителноправен и статистически подход.

Дисертационният труд разглежда правото на живот като основно право на човека в системата на международното публично право и правото на Съвета на Европа, като акцентира върху неговите правни, етични и социални измерения в Албания. Резонно е мнението на автора, че някои аспекти, в частност относно абортите и евтаназията представляват две от най-чувствителните и недостатъчно проучени области в албанското право. Изследването си поставя за цел да подобри на разбирането на националните политики, свързани с правото на живот; да идентифицира недостатъците в албанската правна и институционална рамка; както и да сравни националните практики с международните стандарти, като тези, установени от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) и инструментите на ООН. Актуалността на труда се проявява и в извършения анализ на албанското законодателство и набелязаните препоръки за неговото подобряване. На европейско ниво, ЕСПЧ вече е оформил динамично разбиране за правото на живот. Анализът на дела като *Pretty срещу Обединеното кралство* и *Vo срещу Франция* илюстрират баланса между индивидуалните права и задълженията на държавата, често влияейки върху националните правни реформи. Този контекстуален фон предоставя призма, през която да се оцени напредъкът и недостатъците на Албания.

Като научна новост може да се определи и изводът, че въпреки някои ограничения, Конвенцията си остава най-ефективният регионален инструмент за правата на човека, балансирайки държавния суверенитет, индивидуалното достойнство и идеята за колективния мир

и сигурност. Според авторката развиващото се тълкуване от ЕСПЧ от своя страна гарантира, че правото на живот остава жив, адаптивен принцип, който е централен за европейския правен ред.

Друга същностна характеристика на представеното научно изследване е неговата интердисциплинарност, предполагаща добро познаване на различни правни отрасли и подотрасли – международно право, конституционно право, съдебната практика на Съвета на Европа и др.

III. Оценка на резултатите и научните приноси на кандидата

Споделям оценката на дисертантката за повечето научни приноси, отразени в представената справка. Част от тях допълват и поясняват съществуващи теоретични положения, други извеждат заключения и предложения *de lege ferenda*, отличаващи се с научна смелост. Безспорно, в определени части на изложението анализът се отличава с оригинален характер представлява принос към специализираната българска научна литература относно определени аспекти на правото на живот в международното право.

Научната смелост на авторката и самият избор на тази изключително сложна, деликатна и нееднозначна проблематика, свързана с отделни аспекти на правото на живот като аборта, фетуса и евтаназията, вече имат приносен характер. Независимо че научноизследователската задача е формулирана доста смело, което е присъщо за всеки млад автор, докторантката Вилма Муста демонстрира задълбочени познания и качества на изследовател.

Сред по-съществените научни приноси на дисертационния труд може да бъде посочено извършеното сравнително изследване на националните и европейските правни рамки относно някои аспекти на правото на живот. Направено е сравнение как избрани европейски държави, включително Албания, тълкуват и прилагат правото на живот във връзка с абортите и евтаназията, като са идентифицирани разлики и тенденции за хармонизиране на албанското законодателство със стандартите на Съда в Страсбург. С оригиналност се отличава и изложението, свързано със систематизиране на съдебната практика на Съда в Страсбург – изследването категоризира и систематизира ключови решения на ЕСПЧ относно абортите и евтаназията, предлагайки структуриран преглед, полезен за юристи, учени и политици.

Трудът представлява принос към академичния и правен дискурс в Албания - дисертацията въвежда рядко изследвана тема в албанската правна литература, допринасяйки за разбирането на биоетичните и човешки правозащитни предизвикателства през призмата на европейската съдебна практика.

Приносен момент представлява и разработената методологична рамка за анализ на дела, свързани с правата на човека. Установен е изследователски модел, който съчетава доктринален, сравнителен и юриспруденциален анализ, който може да служи като отправна точка за бъдещи докторски и правни изследвания в областта на международното право на правата на човека.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки, като например, избягване на известни повторения на определени места от изложението и др., които следва да бъдат коригирани при бъдещо публикуване на

дисертационния труд като монография. Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда на колегата Вилма Муста.

IV. Заключение

Дисертационният труд **„Стандарти за защита на правата на човека в практиката на европейския съд по правата на човека (Някои аспекти, свързани с член 2 от ЕКПЧ)“** съдържа обобщения на сериозен научен проблем, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Представената разработка показва, че докторант Вилма Муста притежава задълбочени познания в областта на международното право, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Предвид гореизложеното и в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, убедено давам своята **положителна** оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Вилма Муста в област на науката - 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

23.12. 2025 г.

Проф. д.ю.н. Георги Близнашки

OPINION

by Prof. Georgi Bliznashki, D.Sc. – lecturer at the Department of Public Law Sciences of the Faculty of Law and History of the South-West University "Neofit Rilski"

member of a scientific jury in a procedure for the defense of a dissertation on the topic:

"STANDARDS FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE PRACTICE OF

***EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
(Some aspects related to Article 2 of the ECHR)"***

for the acquisition of the educational and scientific degree 'Doctor' in the scientific area 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field: 3.6 Law, doctoral program "International Law and International Relations"

Author: Vilma Musta – full-time doctoral student at the International Law and International Relations Department at the Faculty of Law and History of the South-West University "Neofit Rilski"

Scientific supervisor: Prof. D.Sc. Gabriela Belova

Scientific consultant: Assoc. Prof. Dr. Snezhana Botusharova

I. General data about the doctoral student and the procedure

The procedure has been opened and is being carried out in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Implementation and the Internal Rules for the development of the academic staff in the South-West University "Neofit Rilski". By Order No.2711/29.10.2025 of the Rector of South-West University "Neofit Rilski" Prof. Dr. Nikolay Marin, I have been appointed as a member of the scientific jury, and by a decision at the first meeting of the jury, I have been assigned to prepare an opinion. All the required documents, the abstract and the dissertation were submitted within the legal deadline.

Ms. Vilma Musta obtained Bachelor's Degree in Public Sector Law at the University of Elbasan, Albania, and subsequently a Master's Degree in Public Law at the Faculty of Law at the University of Tirana, Albania. She worked as a lawyer at Brunes Ltd. in Tirana during the period 2018 - 2023, and since November 2024 she has been a legal consultant at the Directorate of Public Procurement of the Municipality of Tirana. Since March 2021 she has been enrolled as a full-time doctoral student at the International Law and International Relations Department at the Faculty of Law and History of South-West University "Neofit Rilski". During her studies, the doctoral student has successfully completed all the activities provided for in the individual curriculum. In accordance with Art. 6, para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and Art. 27 of the Regulations for its implementation, the dissertation must contain scientific or applied scientific results that represent an original contribution to science and show that the candidate possesses in-depth theoretical knowledge

in the relevant specialty and abilities for independent scientific research. According to Art. 27 (2) of the Regulations to the Act, the dissertation must be presented in a form and volume corresponding to the specific requirements of the primary unit in which the doctoral student carried out the research. I note that these legal requirements have been met.

A declaration of originality and authenticity is attached to the dissertation. The abstract gives a true and accurate idea of the presented dissertation, including relevance, methodology, scientific novelty, practical significance; includes a brief presentation of the content of the work by chapters, as well as a description of the contributions to the dissertation. There is also a reference to the publications presented by doctoral student Vilma Musta - a total of 4, two of which are printed in proceedings of international scientific conferences held in Albania, and two - in the *International Politics* journal - an edition of the Faculty of Law and History, all of which are on the topic of the dissertation. The scientific production reveals the ability of the dissertation candidate for independent scientific research and shows her creative potential.

II. Relevance and significance of the researched problem

The chosen theme of the dissertation is topical and the main content of the work fully corresponds to it. It represents an independent and in-depth study. The presented dissertation consists of an introduction, a main part divided into three chapters, and a section including a conclusion and recommendations. The total volume of the work is 191 standard pages. 15 Albanian-language sources, 86 foreign sources and 30 Internet sources were used. The text includes 5 tables. The dissertation is accompanied by 1 appendix with a total volume of 6 pages. The scientific apparatus is sufficient and is proof of the doctoral student's research qualities. The methodology used is appropriate and includes a historical, normative, comparative law and statistical approach.

The dissertation examines the right to life as a fundamental human right in the system of public international law and the law of the Council of Europe, focusing on its legal, ethical and social dimensions in Albania. It is reasonable for the author to believe that some aspects, in particular regarding abortion and euthanasia, represent two of the most sensitive and insufficiently studied areas in Albanian law. The study aims to improve the understanding of national policies related to the right to life; to identify shortcomings in the Albanian legal and institutional framework; and to compare national practices with international standards, such as those established by the European Convention on Human Rights (ECHR) and UN instruments. The relevance of the work is also evident in the analysis of Albanian legislation and the recommendations for its improvement. At the European level, the ECtHR has already developed a dynamic understanding of the right to life. The analysis of cases such as *Pretty v. the United Kingdom* and *Vo v. France* illustrate the balance between individual rights and state obligations, often influencing national legal reforms. This contextual background provides a prism through which to assess Albania's progress and shortcomings.

The conclusion that, despite some limitations, the Convention remains the most effective regional human rights instrument, balancing state sovereignty, individual dignity and the idea of collective peace and security, can also be defined as a scientific novelty. According to the author, the evolving interpretation by the ECHR, in turn, ensures that the right to life remains a living, adaptive principle that is central to the European legal order.

Another essential characteristic of the presented scientific research is its interdisciplinary nature, implying a good knowledge of various legal branches and subbranches - international law, constitutional law, the jurisprudence of the Council of Europe, etc.

III. Evaluation of the candidate's results and scientific contributions

I share the assessment of the doctoral candidate for most of the scientific contributions reflected in the presented report. Some of them supplement and clarify existing theoretical positions, others draw conclusions and proposals *de lege ferenda*, distinguished by scientific courage. Undoubtedly, in certain parts of the presentation the analysis is distinguished by its original character and represents a contribution to the specialized Bulgarian scientific literature on certain aspects of the right to life in international law.

The author's scientific courage and the very choice of this extremely complex, delicate and ambiguous issue, related to individual aspects of the right to life such as abortion, the fetus and euthanasia, already have a contributing character. Despite the fact that the scientific research task is formulated quite boldly, which is inherent in every young author, doctoral student Vilma Musta demonstrates in-depth knowledge and qualities of a researcher.

Among the more significant scientific contributions of the dissertation work can be mentioned the comparative study of the national and European legal frameworks on some aspects of the right to life. A comparison was made of how selected European countries, including Albania, interpret and implement the right to life in relation to abortion and euthanasia, identifying differences and trends in harmonizing Albanian legislation with the standards of the Court in Strasbourg. The text related to the systematization of the case law of the Court in Strasbourg is also distinguished by originality - the study categorizes and systematizes key decisions of the ECtHR on abortion and euthanasia, offering a structured overview useful for lawyers, scholars and politicians.

The work represents a contribution to the academic and legal discourse in Albania - the dissertation introduces a rarely researched topic in the Albanian legal literature, contributing to the understanding of bioethical and human rights challenges through the prism of European case law.

The methodological framework developed for the analysis of human rights cases is also a valuable contribution. A research model combining doctrinal, comparative and jurisprudential analysis has been established, which can serve as a starting point for future doctoral and legal research in the field of international human rights law.

Nevertheless, some recommendations can be made to the dissertation work with the best intentions, such as avoiding certain repetitions in certain parts of the presentation and etc., which should be corrected upon future publication of the dissertation as a monograph. I would venture to believe, however, that the weaknesses mentioned are excusable and are definitely not sufficient to cast doubt on the overall good quality of the work of the colleague Vilma Musta.

IV. Conclusion

The dissertation "Standards for the Protection of Human Rights in the Practice of the European Court of Human Rights (Some Aspects Related to Article 2 of the ECHR)" contains summaries of a serious scientific problem, and represents an original contribution to science. It meets all the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB), the Regulations for the Implementation of the LDASRB and the Internal Rules of the South-West University "Neofit Rilski". The presented thesis shows that doctoral student Vilma Musta possesses in-depth knowledge in the field of international law, demonstrating qualities for independent scientific research. Given the above and in my capacity as a member of the scientific jury under Art. 9 of the LDASRB, I confidently give my positive assessment of the presented dissertation work and propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree 'Doctor' to Vilma Musta in the area of science - 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6 Law, doctoral program "International Law and International Relations".

23.12. 2025

Prof. Georgi Bliznashki, D.Sc.